

a differentiated approach

The problem of the organization of various forms of differential treatment in the process of correction of speech disorders in children with mental retardation. Noted that in present in the General and special pedagogy and psychology of the differentiated approach of the correction of the violation of speech in children involves synthesizing it with the principle of consistency. The necessity of application of correctional methods speech therapists work to improve the speech of children with mental retardation in mind a differentiated approach, which is stated in the article. This methodology includes six areas and is conducted in three stages. In each of the areas are systematically more blocks that combine job creation of various subsystems of language. At each stage of the proposed guidelines for speech therapy classes in selected areas, units and stages. Logopedic work is carried out individually for each child with mental retardation pace. The efficiency of offered methods of correctional-developing work with children with mental retardation has been successfully tested and introduced in practice of pre-school educational institutions compensatory and combined type of the Leningrad region (Russia).

Key words: differential treatment, children with mental retardation, the correction of speech disorders, speech therapy work.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2013 р.

Статтю прийнято до друку 10.11.2013 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Миссуловин Л.Я.

УДК: 376.42

РОБОТА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ТА БЛАГОДІЙНИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ ЩОДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ВАДАМИ

Овчарук Т.Є.

В Україні, у зв'язку із її інтеграцією в європейський освітній простір, відбуваються зміни у ставленні до осіб із інтелектуальною недостатністю. Світовий досвід, який все більше і більше використовується, представляє різноманітні форми, зміст і методики освітньої корекційно-виховної, дозвільної роботи з дорослими розумово відсталими особами у спеціальних чи педагогічних установах, професійних спеціалізованих майстернях. Віковий діапазон розумово відсталих осіб, які можуть бути включені в таку роботу, охоплює всі періоди післяшкільної соціалізації, включаючи літній вік.

Проаналізуємо існуючий вітчизняний досвід соціально-педагогічної роботи реабілітаційних центрів, громадських товариств щодо оптимізації процесу соціалізації молодих осіб із розумовою відсталістю. За останні роки було започатковано роботу мережі реабілітаційних центрів соціальних служб для молоді, які частково виконують функції агенцій денного перебування.

Всеукраїнська громадська організація «Коаліція захисту прав інвалідів та осіб з інтелектуальною недостатністю» є самоурядовою та неприбутковою організацією. До її складу входять 124 організації та заклади із регіонів України, що надають послуги особам з інтелектуальною недостатністю та захищають їхні права. Членами зазначених регіональних організацій є близько 22,5 тисяч сімей, які доглядають осіб з інтелектуальною недостатністю (усього в Україні 98 тисяч громадян визнані інвалідами внаслідок розумової відсталості)[2]. Більшість організацій – членів-партнерів ВГО «Коаліція» мають багаторічний досвід надання послуг та захисту інтересів інвалідів у своїх регіонах.

Основна мета Коаліції – задоволення та захист прав і законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів інвалідів з інтелектуальною недостатністю, їхніх представників – членів Коаліції перед органами влади національного рівня. Коаліція не тільки об'єднує громадські та державні організації, а й координує зусилля у справах:

- розробки та впровадження сучасних підходів до соціальної допомоги людям з інтелектуальною недостатністю в Україні;
- захисту прав, представництва інтересів інвалідів та осіб з інтелектуальною недостатністю, їхніх родин та фахівців, на засадах рівних прав та можливостей, де інституалізації, соціальної інтеграції та адаптації до життя в громаді.

Благодійне товариство допомоги інвалідам та особам з інтелектуальною недостатністю «Джерела» - це неприбуткова громадська організація батьків та фахівців міста Києва, створена у 1994 році. Місія: розробка та втілення у життя окремих заходів, проектів та програм, спрямованих на захист прав, реабілітацію та соціальну адаптацію осіб з інтелектуальною недостатністю, а також їх родин; привернення уваги громадськості до проблем зазначеної групи інвалідів. Зараз вона об'єднує понад 250 сімей-членів, які поділені на 10 груп, підібраних або за територіальним принципом, або у відповідності до програми, у якій беруть безпосередню участь. За минулі роки організація стала партнером структур державної виконавчої влади та державних служб соціальної сфери. Для

молоді проводяться організовані заняття, спрямовані на соціальну адаптацію, та організовано денну зайнятність дорослих інвалідів. Відповідно до Статуту установа складається із трьох відділень: відділення постійного перебування інвалідів з інтелектуальними порушеннями; відділення реабілітації інвалідів з різними порушенням, відділення тимчасового перебування.

Оскільки базовими клієнтами організації є особи з інтелектуальною недостатністю, реабілітацію спрямовано на набуття ними навичок незалежного проживання у громаді, створено модулі певного ланцюга послуг: від програми попередження інституалізації до моделі підтриманого проживання.

Основні види реабілітації, які надаються товариством:

- соціальна – денний догляд, тимчасовий догляд, набуття навичок самообслуговування, організація гуманітарної допомоги, організація літнього оздоровлення, постійне проживання у міні-гуртожитку;
- психологічна – індивідуальна та групова робота психолога з особами з особливими потребами та родинами, індивідуальна психологічна підтримка за принципом «рівний – рівному»;
- соціально-педагогічна – надання інформації про потенційні джерела допомоги родинам, оцінювання соціальних проблем родин та складання плану втручання, забезпечення індивідуальної волонтерської допомоги по проведенні групових занять та організації догляду у міні гуртожитку тощо;
- трудова заняттєва терапія у майстерні з виготовлення свічок;
- корекційно-педагогічна – групові заняття, логопедична корекція.

Благодійна установа Навчально-реабілітаційний центр «Джерело» був заснований ще у 1993 році у м. Львові батьками дітей із дитячим церебральним паралічем, які прагнули, щоб їхні діти ходили у звичайні садочки та школу. З часу свого існування центр став добре відомою установою в Україні із розробленою моделлю комплексної реабілітації, командою висококваліфікованих фахівців, адаптованими приміщеннями. Та передусім, центр «Джерело» - спільнота людей, які об'єднані спільною метою надати можливість дітям із вадами фізичного та інтелектуального розвитку отримати кваліфіковану реабілітаційну допомогу, виявити та поглибити їх здібності, побутові і соціальні вміння для найбільш повної інтеграції в життя суспільства.

У лютому 2008 року на базі благодійної установи створено Львівський міський центр реабілітації. Сьогодні у програмі Львівського міського центру реабілітації та центру «Джерело» постійно беруть участь понад 200 дітей з ДЦП, аутизмом, синдромом Дауна, гіперактивним розладом з дефіцитом уваги та іншими нозологіями. Структура центру поділяється за відповідними напрямками роботи. Охарактеризуємо діяльність НРЦ «Джерело», як Клуб Активної Молоді (КАМ), який розпочав свою роботу у 2002 році. Першими клієнтами Клубу стали випускники школи-садка НРЦ «Джерело». Клуб Активної Молоді надає можливість неповносправній молоді розвинути свої здібності, побутові та соціальні вміння; удосконалювати, урізноманітнювати та практикувати різні види мистецької діяльності; прищеплювати навички соціальної активності та спілкування, спрямовані на інтеграцію в життя суспільства. КАМ складається з двох груп – «Майстерня» та «Молоді талановиті». «Майстерню» відвідує молодь з незначними порушеннями моторики віком 18-35 років, а «Молоді талановиті» - із важкими формами неповносправності.

Зараз членами Клубу є 40 молодих осіб з особливими потребами, віком 18-35 років. Вони мають змогу щоденно зустрічатися, спілкуватися, займатися улюбленою справою, розважатися, подорожувати та відпочивати.

До кожного члена Клубу розробляється індивідуальний план роботи та реабілітації на рік, для реалізації якого складається розклад занять та гуртків. До послуг клієнтів гуртки: «Комп'ютерний», «Вишивка», «Намісто», художній гурток, театральний. Одним із видом діяльності є заняттєва терапія - метою якої є розвиток та удосконалення практичних навичок, необхідних у повсякденному житті, для самообслуговування: приготування їжі, прання, прасування, прибирання та ін.. Це сприяє підвищенню самооцінки, зокрема осіб із обмеженими руховими можливостями. На заняттях експресії молоді люди навчаються: усвідомлювати рухи тіла, розуміти можливості руху, навіть дуже обмеженого; розуміти зв'язок наших емоцій з рухами: як виразити без слів те, що відчуваєш; взаємодія з іншими людьми через рух; рухатися, слухаючи і відчуваючи музику; працювати над диханням, голосом. Заняття з арт-терапії допомагають молодим людям, які мають значні рухові обмеження, реалізувати власні ідеї. Вони створюють листівки, використовуючи природні матеріали, різноманітну фурнітуру та різновиди паперу, втілюючи ідеї та задуми членів Клубу. Клієнти Клубу Активної Молоді можуть відвідувати виставки, фестивалі, театри, концерти міста Львова, що в свою чергу дає їм можливість почуватися повноцінними членами суспільства, сприяє змінам у цьому суспільстві. Навчально-реабілітаційним центром «Джерело» створюються умови, щоб молоді люди влітку відпочивали у таборах, де вони випробовують свої сили і вміння, перебуваючи в інших житлових умовах, в іншому оточенні.

Християнські спільноти підтримки осіб з розумовою відсталістю знайшли свою нішу і в Україні. Львів – перше місто в Україні, де з'явилася спільнота «Лярш». Ще у 1992 році рух підтримки людей з особливими потребами започаткувала Зеня Кушпета – українка, яка народилася і виросла в Канаді, піаністка за професією, викладач університету. Її діяльність постійно була спрямована на надання реабілітаційної допомоги особам з

розумовою неповносправністю: залучення волонтерів, проведення занять з праце- та арт-терапії, організація роботи. Результатом такої роботи стало створення у Львові навчально-реабілітаційного центру «Джерело», рух спільнот дружби та підтримки осіб з розумовою неповносправністю, їхніх батьків і молоді «Віра і світло» та центр духовної підтримки для осіб з особливими потребами «Емаус».

У 1998 році було створено першу майстерню для розумово відсталих осіб, що переросла у мережу 5 денних програм, які стали базою для заснування громадської організації «Спільнота «Ковчег» у 2004 році. У березні 2008 року спільнота увійшла до Міжнародної Федерації Ляршу. Особи розумово неповносправні та молодь-асистенти розділяють своє життя в спільноті через працю, спільне життя, дружбу та молитву. «Лярш-Ковчег» об'єднує:

- 4 творчі майстерні, які розташовані в різних районах міста;
- Денну програму для осіб з глибокою розумовою відсталістю;
- Будинок підтримуваного проживання, який відкрився у листопаді 2011 року;
- Адміністративний офіс, який координує діяльність спільноти.

«Віра і Світло» - це міжнародний християнський рух спільнот, який об'єднує осіб розумово неповносправних, їхні сім'ї та молодь-приятелів для взаємної підтримки й дружби. Життя спільноти полягає у регулярних зустрічах, які складаються з часу спілкування, молитви та святкування. Члени спільнот також беруть участь у спільних літургіях, прощах, літніх таборах, реколекціях. Сьогодні в Україні є 32 спільноти «Віра і Світло» у 15-ти містах.

Центр «Емаус» створений з метою духовної підтримки осіб з особливими потребами, їхніх родин, а також усіх тих, хто розділяє своє життя із ними[3]. Центр заснований у 2001 році на зразок Християнського Бюро Неповносправних осіб у Франції і діє при Українському Католицькому Університеті. Завдання духовного центру підтримки неповносправних осіб:

1. Звернути увагу суспільства на особливий дар, красу та покликання осіб неповносправних і свідчити про гідність і цінність кожної людини.
2. Підтримувати осіб із особливими потребами, їхніх батьків.
3. Сприяти створенню та зростанню спільнот для людей з особливими потребами.

Свої завдання Центр «Емаус» реалізує через свою різноаспектну діяльність, яка полягає в:

- Організації презентацій – працівники центру регулярно проводять презентації у вузах, школах, громадських організаціях, на парафіях, тощо. Метою презентацій є свідчення про гідність кожної людини. Під час презентацій працівники центру спонукають присутніх замислитися над ставленням суспільства до розумово відсталих осіб, поміркувати про причини такого ставлення тощо.

- Організація урочистих заходів «Відкриймо дар неповносправних осіб» по містах України. Метою даних заходів є сприяти гуманізації нашого суспільства та відкриттю дару осіб неповносправних осіб в українському суспільстві, підтримка їхніх родин, подолання стереотипів у ставленні до цих людей, надання інформації про спільноти для таких людей, сприяння створенню подібних спільнот в районних центрах України.

- Показ фільмів. Ще одним видом діяльності, спрямованим на привернення уваги суспільства до осіб з особливими потребами, є організація переглядів фільмів на відповідну тематику в рамках Кіноклубу Українського Католицького Університету.

- Духовні вечори для молоді. Для молодих людей, котрі зацікавлені духовністю центру «Емаус», працівники центру регулярно організують духовно-формаційні зустрічі. Зустрічі проводять працівники центру «Емаус», а також запрошені священники та психологи. Під час зустрічі відбувається розгляд тем. Кожна тема цього циклу зустрічей ґрунтується на духовності Жана Ванье і спрямована на поглиблення духовного життя, на відкриття серця до Бога і один одного, на відкриття цінності кожної людини, а також дару дружби, спілкування, прощення та примирення.

- Видавнича діяльність. Щоб ознайомити українське суспільство з світоглядними ідеями Жана Ванье та Генрі Ноуена, центр «Емаус» здійснює переклади на українську мову та видавництво їхніх книг. Поряд із цим виходить вісник «Емаус», який знайомить громадськість із діяльністю центру, новинами в житті християнських спільнот «Лярш», «Віра і Світло».

- Інформаційно-просвітницькі фільми. За підтримки центру «Емаус» відбулася підготовка та випуск двох інформаційно-просвітницьких фільмів «Дорога серця» і «Бачити людину». У фільмах неповносправні особи розповідають про те, як суспільство прагне відмежуватися від них, про те, що вони бачать і відчувають.

- Підтримка сімей. Центр надає індивідуальну підтримку сім'ям, котрі виховують неповносправних дітей та проводить зустрічі для батьків «Батьківська кава».

• Пасторальна діяльність. Центр «Емаус» надає духовну підтримку організаціям, які цього потребують. Зокрема організовує катехизацію, проводить духовні бесіди, реколекції в таких організаціях як «Джерело», «Контакт», «Відкрите серце» тощо.

• Організація реколекцій. Усвідомлюючи потребу організації регулярної духовної формації для осіб, які працюють у соціальній сфері, за підтримки центру «Емаус» відбуваються реколекції та духовні зустрічі для приятелів, капеланів «Віри і Світла», для асистентів «Ляршу» та професіоналів-працівників з інших організацій. При можливості для проведення таких заходів «Емаус» запрошує реколектантів з інших країн (наприклад Джо Востерманс з Канади, який має 35-річний досвід життя у спільноті «Лярш»). В реколекціях щороку мають можливість взяти участь близько 150 осіб з різних регіонів України – Львова, Тернополя, Кам'янця-Подільського, Закарпаття, Києва, Житомира, Рівного тощо.

• Сприяння інтеграції осіб з особливими потребами у життя суспільства. Розуміючи важливість інтеграції не лише осіб з особливими потребами, але для кожної людини зокрема (бо прийняття неповносправних гуманізує цілу громаду), з метою включення осіб із розмовою недостатністю у суспільство, залучення їх до різноманітної діяльності, надання можливостей для розвитку та зростання, центр «Емаус» розпочав програму інтеграції із залучення декількох осіб з особливими потребами до волонтерства в Українському Католицькому Університеті. Український Католицький Університет відіграє важливу роль в українському суспільстві та Церкві і є добрим ґрунтом для започаткування інтеграційних програм. «Друзі» (так називають осіб неповносправних) з майстерень «Ляршу» працюють як волонтери у ректораті та бібліотеці, виконуючи нескладну технічну роботу. Також особи неповносправні прислугують на Літургіях в УКУ. Участь у житті Українського Католицького Університету приносить їм задоволення та радість. За підтримки «Емаусу», декілька разів на рік в УКУ відбуваються виставки-ярмарки виробів майстерень «Ляршу» - свічок, листівок, ікон намиста, тощо. Ці виставки-ярмарки є дуже популярними серед працівників та студентів УКУ.

• Інтеграційний театр. Уже понад 10 років при центрі «Емаус» дія інтеграційний театр «І сміх, і сльози», котрий є чудовим знаряддям передачі послання про цінність та красу розумово неповносправних осіб. За допомогою своїх вистав, група акторів театру, до якої належать особи і з розумовою відсталістю та без неї, прагнуть проголошувати своє бачення життя та реальності, які є не лише тим, що ми можемо спостерігати своїми очима, а й чимось набагато глибшими.

Ще одним центром підтримки осіб з інтелектуальною недостатністю м. Львова є «Дім самостійного життя»[1]. Одним з актуальних завдань Громадської організації «Дім самостійного життя» є ініціювання змін до законів, які стосуються проживання неповносправних осіб в Україні, відповідно до положень *Конвенції ООН про права інвалідів*.

Основною метою благодійної організації «Благодійна установа «Дім самостійного життя» є:

- сприяння соціальної адаптації особам з інтелектуальною недостатністю та особам з фізичними вадами для найбільш повної інтеграції у суспільстві шляхом надання корекційно-педагогічних, освітніх, психологічних, соціальних, медичних послуг;

- здійснення фізичної, психологічної, соціальної і трудової реабілітації;

- організація рекреаційних, спортивних, оздоровчих, інформаційних заходів;

- налагодження самостійного та підтримуваного проживання в громаді;

- захист прав та законних інтересів осіб з інтелектуальною недостатністю.

Головними завданнями благодійної організації «Благодійна установа «Дім самостійного життя» є:

• соціальна адаптація, сприяння здійсненню соціального супроводу та догляду, соціального захисту, навчання, виховання, фізичної, соціальної, трудової, спортивної та медичної реабілітації, денної зайнятості, навчання початковим професійним навичкам, рекреації, творчості інвалідів, осіб з інтелектуальною недостатністю та осіб з фізичними вадами з залученням членів їхніх родин;

• участь у розробці та практичному здійсненні місцевих, регіональних, загальнодержавних та міжнародних програм, спрямованих на поліпшення соціально-економічного, правового становища інвалідів, осіб з інтелектуальною недостатністю та осіб з фізичними вадами;

• сприяння виробленню та практичному впровадженню стандартів інноваційних соціальних, реабілітаційних, медичних, освітніх послуг та заходів для осіб з інтелектуальними, фізичними, сенсорними вадами та їх сімей;

• поліпшення матеріального становища інвалідів, осіб із інтелектуальною недостатністю та осіб з фізичними вадами;

• сприяння розвитку науки та освіти у галузях, пов'язаних із вивченням особливостей осіб з інтелектуальною недостатністю та осіб з фізичними вадами, політики соціального захисту вказаних осіб та надання їм усебічної фахової допомоги.

Географія надання допомоги особам із розмовою відсталістю є досить різноманітною. Прикладом південного регіону України є Севастопольський Центр соціальної реабілітації для дітей і підлітків з обмеженими можливостями «Школа життя», що є гілкою громадської організації «Дім сонця». Його створили на початку 2000 батьки дітей-інвалідів, котрі згрупувалися, щоб об'єднати своїх дітей, допомогти їм повноцінно жити в суспільстві, працювати і бути потрібними. З 2004 року сформувався колектив однодумців, які:

- навчають дітей бути в колективі, займатися трудовою діяльністю;
- проводять заняття творчості;
- виконують роботи із бісеру, працює столярна майстерня, типографія;
- організовуються ярмарки «Handmade».

Центр працює з 10 ранку до 17 вечора, на даний час охоплює 16 осіб, які діляться на дві групи. Цікавим і корисним кроком у діяльності організації стала участь у проекті «Інклюзивна майстерня» для молодих людей з інвалідністю. Проект виконується при підтримці об'єднання інвалідів «Абіліс», Фінляндія (організація, котра допомагає працевлаштуванню інвалідів в багатьох країнах світу). Це їхній перший грант в Україні. Завдяки співпраці з організацією «Абіліс» оновилися майстерні, інструменти. Слід зазначити, що важливою умовою роботи відповідно до гранту є регулярне проведення вечорів «Батьківського клубу», просвітницька діяльність, та залучення нових волонтерів до роботи у майстернях.

Проаналізована нами діяльність окремих громадських організацій та реабілітаційних центрів дозволяє зробити висновки, що всі вони є членами-партнерами Всеукраїнського Громадського Об'єднання «Коаліція захисту прав інвалідів та осіб з інтелектуальною недостатністю», які першочергово покликані захищати права осіб з інтелектуальною недостатністю, надавати їм психолого-педагогічну допомогу, організовувати діяльність майстерень для виконання ними посильної праці та ін., що в свою чергу сприяє психолого-педагогічній підтримці молоді з інтелектуальними вадами на післяшкільному етапі соціалізації. Слід зауважити, що створення більшої частини цих організацій в першу чергу було ініційоване самими батьками, які зустрілися із проблемою адаптації своїх дітей у сучасному суспільстві, стурбованістю щодо їхньої участі, коли батьки вже не матимуть змоги дбати про своїх вже дорослих дітей. Також варто вказати, що діяльність центрів реабілітації, громадських організацій для осіб з інтелектуальною недостатністю мало підтримується державою, недостатньо звертається увага органів місцевого самоврядування щодо створення умов для їх існування, здебільшого засновники та керівники центрів вимушені самостійно шукати шляхи залучення спонсорських коштів, інших джерел фінансування для здійснення необхідної корекційної роботи щодо підтримки молоді з розумовою відсталістю.

Література

1. Будинки підтриманого проживання в Україні. Методичний посібник./Заг. ред. М.Сварника. – Львів: «Колесо», 2010. – 96 с. 2. www.inteldisability-coalition.kiev.ua 3. www.emaus.ucu.edu.ua

References

1. Budyntyky pidtrymanoho prozhyvannia v Ukraini. Metodychnyi posibnyk./Zah. red. M.Svarnyka. – Lviv: «Koleso», 2010. – 96 s. 2. www.inteldisability-coalition.kiev.ua 3. www.emaus.ucu.edu.ua

Овчарук Т.Є. Работа навчально-реабілітаційних центрів та благодійних установ в Україні щодо соціалізації молоді з інтелектуальними вадами.

У статті розглядається проблема підтримки молоді з розумовими вадами в Україні на сучасному етапі розвитку, зосереджується увага на діяльності громадських організацій, благодійних установ, реабілітаційних центрів щодо підтримки осіб з інтелектуальними вадами. Розкривається зміст їх діяльності, напрями психолого-педагогічного супроводу, описано послуги, що надаються цими організаціями в плані здійснення соціалізації, побутової реабілітації молодих людей із розумовою недостатністю. Зазначено, що всі організації є членами-партнерами Всеукраїнського Громадського Об'єднання «Коаліція захисту прав інвалідів та осіб з інтелектуальною недостатністю», які першочергово покликані захищати права осіб з інтелектуальною недостатністю, надавати їм психолого-педагогічну допомогу, організовувати діяльність майстерень для виконання ними посильної праці та ін., що в свою чергу сприяє психолого-педагогічній підтримці молоді з інтелектуальними вадами на післяшкільному етапі соціалізації. Визначено необхідність удосконалення підтримки даної категорії осіб з боку держави чи органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: молодь, суспільна підтримка, соціалізація, інтеграція, особи з інтелектуальною недостатністю.

Овчарук Т.Е. Работа учебно-реабилитационных центров и благотворительных учреждений в Украине по социализации молодежи с интеллектуальными нарушениями.

В статье рассматривается проблема поддержки молодежи с умственными недостатками в Украине на современном этапе развития, концентрируется внимание на деятельности общественных организаций, благотворительных учреждений, реабилитационных центров по поддержке лиц с интеллектуальными нарушениями. Раскрывается содержание их деятельности, направления психолого-педагогического сопровождения, описаны предоставляемые этими организациями в плане осуществления социализации, бытовой реабилитации молодых людей с умственной недостаточностью. Отмечено, что все организации являются членами -партнерами Всеукраинского Общественного Объединения «Коалиция защиты прав инвалидов и лиц с интеллектуальной недостаточностью», которые в первую очередь призваны защищать права лиц с

интеллектуальной недостаточностью, предоставлять им психолого-педагогическую помощь, организовывать деятельность мастерских для выполнения ими посильной труда и др., что в свою очередь способствует психолого-педагогической поддержке молодежи с интеллектуальными недостатками на послешкольном этапе социализации. Определена необходимость усовершенствования поддержки данной категории лиц со стороны государства или органов местного самоуправления.

Ключевые слова: молодёжь, общественная поддержка, социализация, интеграция, лица с интеллектуальной недостаточностью.

Ovcharuk T. Job training and rehabilitation centers and charitable institutions in Ukraine on the socialization of young people with intellectual disabilities.

The paper addresses the problem of supporting young people with disabilities in Ukraine at the present stage of development, focuses on the work of NGOs, charitable institutions, rehabilitation centers to support people with intellectual disabilities. The content of their work, areas of psycho-pedagogical support, describe the services provided by these organizations in terms of the implementation of socialization, home rehabilitation of young people with mental impairment. It is noted that all organizations are members of the partner Ukrainian Public Association "Coalition for Rights of People with Intellectual Disabilities" who primarily intended to protect the rights of persons with intellectual disabilities, provide them with psychological and pedagogical help organize activities workshops to carry out feasible labor and others., which in turn contributes to psychological and pedagogical support for young people with intellectual disabilities to post-secondary stage of socialization. The necessity of improving the support of this category of persons from the state or local governments.

Key words: young people, public support, socialization, integration, persons, are with intellectual insufficiency, young people with intellectual disabilities.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2013 р.

Статтю прийнято до друку 02.10.2013 р.

Рецензент: д.п.н., доц.Олексюк Н.С.

УДК 376-056.264:616.22

**КЛІНІКО-ФОНОПЕДИЧНА ДІАГНОСТИКА ГОЛОСОВОЇ ФУНКЦІЇ
У ДОШКІЛЬНИКІВ З ОРГАНІЧНИМИ УРАЖЕННЯМИ ГОРТАНІ**

Осадча Т.М.

Патологічні зміни в гортані, які виникають в результаті захворювань голосового апарату, призводять не лише до змін її анатомо-фізіологічних особливостей, порушення дихання, але й зміни голосу.

Наше дослідження було спрямоване на виявлення дітей, які мають органічні захворювання гортані, і виявлення порушень основних характеристик голосу, пов'язаних зі зміною архітекτονіки голосового апарату дитини. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань нашого дослідження робота виконувалась в декілька етапів.

Дослідження проводилось на базі медичної клініки "Валерія", діагностично-консультативної поліклініки та стаціонарного відділення національної спеціалізованої дитячої лікарні "ОХМАТДИТ".

На першому етапі нашого дослідження ми виявляли дітей, які мали органічну патологію гортані. Це досягалось шляхом профілактичних оглядів, обстеження дітей при зверненні батьків до лікаря зі скаргами на наявну довготривалу захриплість у дитини та при направленні дітей лікарями з інших областей та регіонів у вищезазначені клініки для уточнення діагнозу. В нашому дослідженні брали участь 126 дітей дошкільного віку як в доопераційний, так і післяопераційний періоди.

Клінічне обстеження дітей проводилося в декількох напрямках. Перший - це опитування та анкетування батьків, збір скарг батьків та ретельного анамнезу про захворювання дитини. Збір анамнезу проводився за загальноприйнятою методикою: зверталась увага на перебіг вагітності у матері, ускладнення під час пологів, супутні захворювання матері, розвиток дитини, перенесені хвороби дитиною, на наявність в анамнезі порушень голосу, дихання, алергологічний анамнез, оперативні втручання, частоту захворювань на вірусні та бактеріальні інфекції.

Другий напрямок передбачав об'єктивне обстеження дитини отоларингологом з обов'язковим описом суб'єктивної оцінки голосу дитини, застосуванням спеціальних методів дослідження лор-органів. При загальному ЛОР - огляді зверталась увага на ділянку шиї, наявність в цій ділянці післяопераційних рубців, трахеостоми. Проводилась пальпація регіональних шийний лімфатичних вузлів та гортані. Обов'язково в об'єктивному обстеженні дитини дошкільного віку застосовувались риноскопія, орофарингоскопія, отоскопія з метою виявлення патологічних станів в цих анатомічних утвореннях, які теж могли бути причиною змін акустичних характеристик голосу. Звертали увагу на наявність дихальної недостатності у дитини, яка оцінювалась і враховувалась при дослідженні основних характеристик голосу та розробці корекційних методик. При можливості проводили